

Etnológ a múzeum – medzinárodná vedecká konferencia v Trnave

Ethnologist and museum – International scientific conference
in Trnava

Martina Bocánová

Kontakt / Contact

doc. PhDr. Martina Bocánová, PhD., Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Námestie J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika, e-mail: martina.bocanova@ucm.sk

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8398-6359>

Ako citovať / How to cite

Bocánová, M. (2024). Etnológ a múzeum – medzinárodná vedecká konferencia v Trnave. *Etnologické rozpravy*, 31(1), 78-81.

V dňoch 19. – 21. 9. 2023 sa v Trnave uskutočnil XXVI. ročník odbornej konferencie *Etnológ a múzeum* s témou *Trhy a jarmoky*. Cieľom stretnutia, ktorého spoluorganizátorom bola Národopisná spoločnosť Slovenska, Etnologická komisia Zväzu múzeí na Slovensku, Trnavský samosprávny kraj a Západoslovenské múzeum v Trnave, bolo prezentovanie výsledkov vedeckej činnosti odborníkov – múzejníkov, etnológov, historikov – zameranej na výskumnú oblasť definovanú trhmi a jarmokmi v historickom kontexte na našom území. Očakávaným výsledkom bol súbor štúdií a prezentácií vedecko-výskumnej činnosti vychádzajúcej zo znalosti zbierkových predmetov, listín, archívneho materiálu pamäťových inštitúcií, ale aj poznatkov získaných vo výskumných terénoch.

Prvé dva dni sa konala konferencia, tretí deň bol venovaný poznávaniu kultúrnych pamiatok regiónu. V úvodnom bloku prvého dňa prezentovali svoje príspevky hostia zo zahraničia, keďže hostiteľská inštitúcia, Západoslovenské múzeum v Trnave, v roku 2023 podpísala dohodu o spolupráci s Katedrou medzinárodných štúdií a verejnej komunikácie Užhorodskej národnej univerzity na Ukrajine a nadviazala rozhovory s Katedrou archeológie etnológie a kulturológie Užhorodskej národnej univerzity, Zakarpatským múzeom ľudovej architektúry a bývania a Archeologickým múzeom E. A. Balaguriho v Užhorode. Vasyl Kocan prezentoval príspevok *Výstavné projekty ako prvok medzinárodnej spolupráce Zakarpatského múzea ľudovej architektúry a bývania*, Oľga Šumovska sa venovala prezentá-

cii Zakarpatského vlastivedného múzea T. Lehockého. Príspevok Pavla Leňu nám priblížil *Ekonomickú každodennosť v procese budovania pamätníka hrdinom Karpát (1944 – 1945)*, numizmatickú zbierku z kostola Užhorodského zámku Volodymyr Mojžes. Úvodný blok príspevkov uzatvoril Jurij Danilec s témou venovanou hospodárskemu charakteru činnosti pravoslávnej cirkvi na Podkarpatskej Rusi v rokoch 1920 – 1930.

Druhý blok otvoril tematickou prácou *Komplementarita jarmočnej siete na Slovensku v 19. storočí* Milan Georgievski zo Slovenského národného múzea. Odborný príspevok priblížil zaujímavé výsledky výskumu na príklade štyroch severouhorských žúp – Bratislavskej (Prešporskej), Novohradskej, Turčianskej a Zvolenskej – počas skúmaného obdobia do roku 1878. Azda najznámejšiemu jarmoku na Slovensku sa venovala Alexandra Bitušíková. Na konferencii sa prezentovala s príspevok s názvom *Jarmok všetkých jarmokov: Radvanský jarmok v rôznych kontextoch*. Z Banskej Bystrice boli predstavené výsledky výskumu v texte s názvom *Inštitucionálna podpora a prezentácia regionálnych výrobcov a výrobkov* postavený na terénnej práci Kataríny Košťalovej. Poslucháčov zaujala aj téma *Jarmoky, festivaly a stále trhy v Užhorode ako sociálno-kultúrny fenomén* od Nadi Kerecman, podobne ako *Organizovanie festivalov „pod holým nebom“ ako súčasť kultúrneho, etnického turizmu Zakarpatska*, ktorý predstavil Vitalij Andrejko.

Druhý deň konferencie otvorila riaditeľka Štátneho archívu v Trnave Júlia Ragačová, ktorá predniesla príspevok *„Dve baby trh, tri baby bazár, sedem báb jarmok.“* Priblížila atmosféru trhov a jarmokov v Trnave v období novoveku prostredníctvom zaujímavostí získaných z archívnych dokumentov uložených v Štátnom archíve v Trnave. Po ňom odznel príspevok Romany Luchavovej *Práva a povinnosti remeselníckych a živnostníckych učňov na príklade Trnavy*, ktorý sa venoval každodennému životu trnavských remeselníckych a živnostenských učňov vo vybraných archívnych dokumentoch a prezentoval ich práva a povinnosti v období 16. – 20. storočia. Ľubovnianske múzeum v rokoch 2019 a 2022 uskutočnilo dve výstavy na tému *Trhy a remeslá v Podolínci*, kde sledovali dlhodobú tradíciu podolínskych trhov siahajúcu až do roku 1292, keď Václav II. udelil Podolíncu právo skladu. Začiatkom 20. storočia podolínske trhy, ktorých tradícia siaha až do stredoveku, postupne vymizli. Oživenie nastalo v roku 1979, keď sa uskutočnil I. ročník novodobého Podolínskeho jarmoku. Táto téma bola pripravená a prezentovaná Danielou Reľovskou. Tematicky podobným príspevkom boli *Čriepky z novohradských trhov a jarmokov* Michaely Škodovej. Príspevok informoval o trhoch a jarmokoch v Novohrade, o termínoch ich konania, o ich členení a usporiadaní, o remeslách a povolaniach, ktoré sa na nich prezentovali, ale aj o zaujímavostiach týkajúcich sa jarmočného života v regióne. Cieľom ďalšieho príspevku Zuzany Andrejovej s názvom *Z pokolenia na pokolenie* bolo priblížiť trhy, ktoré sa konali v Prešove a zároveň predstaviť zbierkové predmety, ktoré boli v minulosti neoddeliteľnou súčasťou trhov. Andrea Lazarčíková spracovala tému *Podomoví obchodníci a trhovníci spod Javoriny*, Martin Malo *Trhy a jarmoky v meste Trenčín*.

Dva príspevky boli venované včelárstvu a medovníkárstvu. Eva Trilecová vystúpila s témou *Včelárska Paseka*, kde prezentovala Kráľovú pri Senci a *Múzeum včelárstva*, ktoré je jediné svojho druhu na Slovensku. Patrí k nemu aj park a záhrada s aktívnymi včelstvami a tiež včelársky náučný chodník. Vystavená zbierka úľov rozličných tvarov a veľkostí predstavuje prierez stáročiami vývoja včelárstva na našom území. Barbora Šumská priblížila *Medovníkárstvo v zbierkach Banického múzea v Rožňave*. Posledné dva príspevky boli z univerzitného prostredia. Martin Priečko predstavil Kysucké Nové Mesto ako obchod-

né a mýtné centrum dolných Kysúc a sledoval, akým spôsobom sa mesto urbanisticky transformovalo z malého rurálneho mestečka na významné výrobné-priemyselné centrum v súčasnosti s dôrazom na atribúty podomového obchodu a trhovníctva. Posledný príspevok vniesol do pléna mnohé otázky, ktoré sa pretavili do bohatej diskusie. Adam Uhnák prezentoval zamyslenie nad úskaliami muzeálnej činnosti v spojení s očakávaniami, súčasnými požiadavkami a potrebami spoločnosti, vnímanie kultúry ako obchodného produktu, ktorý vytvára tlak i na inštitúcie ochraňujúce historické obsahy kultúry. Jedným z príkladov, ktoré použil, je situácia realizácie remeselných trhov z vysunutej expozície Vodný mlyn Bohunice v správe Tekovského múzea v Leviciach.

Dôležitou súčasťou septembrového stretnutia v Trnave bolo aj zasadnutie Etnologickej komisie Zväzu múzeí na Slovensku. Jej novou predsedníčkou sa stala Martina Bocánová zo Západoslovenského múzea v Trnave, podpredsedníčkou Daša Ferklová a tajomníčkou Etnologickej komisie ZMS sa stala Zuzana Andrejová z Krajského múzea v Prešove.

Obr. 1.

Učastníci konferencie pri vodnom kolovom mlyne a v skanzene Jelka
Zdroj: Martin Jakabovič, Západoslovenské múzeum v Trnave

Na konferencii *Etnológ a múzeum* nechýbal ani sprievodný program – kultúrno-spoločenské aktivity ako sprevádzanie vybranými expozíciami a výstavami Západoslovenského múzea, komentované potulky po historickom centre a vybraných kostoloch v Trnave či spoločenský večer pri ľudovej hudbe. Posledný deň bol venovaný exkurzii po vodných mlynoch nášho regiónu (v Jelke a Dunajskom Klátove).

Obr. 2.

Prehliadka expozície v Dunajskom Klátove

Zdroj: Martin Jakabovič, Západoslovenské múzeum v Trnave

Špecifickým prínosom konferencie bola nielen výmena odborných skúseností, budovanie interdisciplinárnej spolupráce medzi múzeami, vedeckými a vzdelávacími pracoviskami, ale aj vytvorenie platformy na nadväzovanie nových kontaktov a partnerstiev.